

Đuro Sremac: Branko Žuža, Hrvatsko zdravstveno zakonodavstvo, 1830.-1941., Školska knjiga, Zagreb, 2002., 1-261.

Liječnici su praktičari. Stoga i ova knjiga sadrži zakonodavstvo zdravstvene službe u Hrvatskoj, praktično i sustavno izloženo, ispunjavajući time golemu prazninu.

Zanemarujući ono što je bilo u vrijeme veleposjedničke dominacije autori su započeli povijest hrvatskog zdravstvenog zakonodavstva u vremenu bana Ivana Mažuranića kao tvorca moderne legislative u tijeku modernizacije, ali i moderne Hrvatske koja je trebala obuhvatiti sjedinjenu civilnu Hrvatsku i Vojnu krajinu.

Kroz 20 poglavlja autori su prikazali sve promjene u hrvatskom zdravstvenom zakonodavstvu do 1918., odnosno promjene kada je Hrvatska u centralistički uređenoj monarhističkoj Jugoslaviji ostala bez svoje zdravstvene autonomije. Knjiga je problemski koncipirana, pa u njoj nema periodizacije primjerene povijesnim znanostima. No ipak se kroz sadržaj ove mnogostrane knjige mnogo toga može pročitati i spoznati.

Od 1874. pa do 1916. kada je donesen Treći zakon o zdravstvu utvrđeno je gledište da je narodno zdravlje briga države, te je s došlo do evolucije razvoja javno-zdravstvene službe koja je sve više stavljana pod zaštitu države, odnosno u ovom slučaju pod zaštitu Zemaljske vlade kraljevina Hrvatske i Slavonije, a djelomično i pod zaštitu županijskih samouprava. Osnivaju se brojne ustanove koje su se bavile zdravstvenom službom, a onda je 1918. sve došlo pod Ministarstvo narodnoga zdravlja u Beogradu pri čemu su samouprave (oblasti, općine i sl.) znatno modificirane s obzirom na zadatke i ulogu.

Autori stavljaju težište na zakonsku regulativu (Prijedlog Osnove za uređenje zdravstva u Hrvatskoj i Slavoniji, Zakon o uređenju zdravstva od 15. XI. 1874. Zakon o 1906.). Prate i ljekarničku javnu službu, a od 1895. i socijalno zdravstveno osiguranje. Začudo autori ne poznaju ediciju "Radničku zaštitu" koja je pratila razvoj socijalnog osiguranja a koja je izlazila u Zagrebu. Isto tako je ostala neprepoznata briga za djecu u okviru Narodne zaštite i drugih ustanova tog tipa, te mnogo toga čime su se bavili pojedini istraživači u vrijeme socijalizma te su i objavljivali radove na tu temu. Pisano je dosta i o termalnim kupalištima no sudeći po autorima vrijeme kao da je stalo u vremenu prije Prvog svjetskog rata, te je to razdoblje solidnije obrađeno nego ono 1918. do 1941 godine, kada se iza mnogih akcija ne prepoznaju stvarni promicatelji napretka (npr. Stjepan Radić koji stoji iza propisa o oblasnim liječnicima 1927. i 1928. godine).

Medicinskim ustanovama posvećuju znatnu pažnju i tu se mogu naći mnogi podaci. S obzirom na naslove pojedinih poglavlja "Uvođenje zdravstvene administracije", "Medicinski kadrovi", "Mrtvozorstvo i postupak s mrtvacima" "Osnivanje zajedničkih tijela zdravstvene službe" i sl. vidi se, da je knjiga imala praktičnu svrhu. Za nadati se će u drugom izdanju autor dopuniti praznine koje sad postoje, a iz koje će biti vidljiv opis položaja zdravstva u međuratnom razdoblju. Tim će opisom autor dati zaokruženu cjelinu razvoja zdravstva u jugoslavenskoj državi. Autorima se bez sumnje mora priznati velika hrabrost jer su pristupili pisanju neke vrsti sinteze o zdravstvenom zakonodavstvu, a bez poznavan-

ja brojnih analitičkih radova, događanja i mišljenja na tu temu čiji se sadržaj krije u brojnim časopisima a osobito u novinama međuratnog razdoblja.

U 21. poglavlju doneseni su integralni tekstovi zdravstvenih zakona iz 1874. 1894. i 1906. godine a koji služe za komentiranje zdravstvene službe u prethodnim poglavljima.

Iz sveg je vidljivo da je knjiga nastala iz praktične potrebe jer se je novo zakonodavstvo medicinske i ljekarničke službe trebalo zasnivati na nekim starim spoznajama, pa je to potaknulo autore da se upuste u istraživanje našeg zakonodavstva u prošlosti. Time je dakako ponovno uspostavljen 1945. godine narušen kontinuitet koji se je počeo obnavljati na neki način 1974 godine. Sa sličnim problemom sukobljavaju se i ostale gospodarske i društvene grane u Hrvatskoj i mislim da to potvrđuje da je povijest ipak *magistra vitae*, ali da pojedinac može vrlo malo načiniti ukoliko se ne otvori grupni projekt za istraživanje.

Knjiga je važno djelo ne samo za kreatore suvremenog zdravstva u Hrvatskoj već i za povjesničare medicine, povjesničare socijalne povijesti i svakoga tko se zanima poviješću zdravstva. Mislim da možemo samo potvrditi riječi dr. Vladimira Dugačkog, predsjednika Hrvatskog društva za povijest medicine HLZ-a da ova knjiga nema prethodnog uzora i da je doista izvorno djelo, te da može poslužiti kao osnova na kojoj dalje treba graditi povijest zdravstva, a podržala bih i prijedlog da se na zdravstvenim i pravnim – a možda i Filozofskom fakultetu – uvede kolegij zdravstvenog zakonodavstva odnosno povijesti medicine u kombinaciji sa socijalnom poviješću koja obuhvaća probleme cijelog društva. Ovi fakulteti mogli bi onda i obogatiti ovu problematiku, pa bi na pr. na Filozofskom fakultetu trebalo slijediti razvoj zdravstvenog zakonodavstva u okviru povijesnog razvoja zemlje, na koju temu se ima vrlo mnogo reći a nešto je već i rečeno, napisano i objavljeno.

Mira Kolar-Dimitrijević

Le vittime di nazionalità italiana a Fiume e dintorni (1939-1947) – žrtve talijanske nacionalnosti u Rijeci i okolici (1939.-1947.)

Publicazioni degli archivi di stato, Sussidi 12,
Ministerio per i beni e le attività culturali, Direzione
generale per gli archivi, Roma 2002., 702. str.

Državno-pravne, političke i granične promjene koje je Hrvatska doživjela u 20. stoljeću stvorile su preduvjete i direktno potaknule promjene u nacionalnoj strukturi stanovništva pojedinih krajeva koji su danas u sastavu Republike Hrvatske. Među te krajeve spada i grad Rijeka s okolicom, koji se od 1924. do 1947. godine nalazio u sastavu Italije. Od 1924. godine Rijeka je glavni grad talijanske Kvarnerske provincije, koja je bila sastavljena od dijelova teritorija koje je Italija dobila 1920. godine Rapallskim ugovorom, a koji su uglavnom bili naseljeni hrvatskim i slovenskim stanovništvom. Drugi svjetski rat, koji je ostao zabilježen kao "najkrvaviji sukob u povijesti čovječanstva", ostavio je traga na stanovništvu Rijeke i njezine okolice. Prijelomni politički događaji, velika materijalna raz-

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
INSTITUT FÜR KROATISCHE GESCHICHTE

RADOVI

34-35-36

ZAGREB 2001-2004

Izdavač
Zavod za hrvatsku povijest
Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Za izdavača
Neven Budak

Redakcija
Ivo Goldstein
Borislav Grgin
Mirjana Matijević-Sokol
Nenad Moačanin
Boris Olujić
Nikša Stančić
Božena Vranješ-Šoljan

Urednik
Mario Strecha

Tajnik redakcije
Hrvoje Gračanin

Adresa uredništva
Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet Zagreb, Ivana Lučića 3
tel. 385 1/ 6120 150, 6120 158, fax. 385 1/ 6156 879

Časopis izlazi jednom godišnje. Izdavanje časopisa sufinancira
Ministarstvo znanosti i tehnologije Republike Hrvatske.

Rješenjem Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu SR Hrvatske
br. 6859/1 od 5. X.1982. časopis »Radovi« oslobođen je plaćanja poreza na promet proizvoda.

Časopis je registriran u Ministarstvu znanosti i tehnologije
Republike Hrvatske pod brojem UP-547/2-84-1984.

Naslovna stranica
Iva Makvić

Tisak
Tiskara Rotim i Market, Lukavec

Tiskanje završeno u srpnju 2004. godine

Naklada
400 primjeraka

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i sveučilišna biblioteka, Zagreb

UDK 949.75

RADOVI 34-35-36
/ [uređivački odbor Mario Strecha... et al.]. - Zagreb
: Zavod za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta,
2002.-2004. – 520 str. ; 24 cm

– Summaries.

ISBN 0353-295X